

Entrevista a Òscar Ribas, cap de govern andorrà

'Made in Andorra'

Òscar Ribas torna a ser cap de govern d'Andorra, després d'una crisi que va dur a la dissolució del Consell General i a les eleccions. La crisi s'ha acabat i el camí cap a la constitució torna a ser obert.

D'Andorra quasi tothom sap a quin preu venen el sucre, la llet i la xocolata. Els més sofisticats saben el preu dels perfums. Però quasi ningú no se sap moure en el complicat i peculiar ordit polític. Un ordit propi d'un país feudal que viu un procés de canvi. La futura Europa reclama aquesta transformació, però també la reclama la supervivència econòmica d'un país basat en el comerç, que cada dia perd més competitivitat.

Darrerament hi ha hagut una mena de *tour de force*, en què no sembla que hagi guanyat ningú, però que ha posat definitivament Andorra sobre l'autopista de ser un estat de dret.

—*¿Vostè torna a ser cap de govern d'Andorra. Tot aquest enrenou era per a tornar al mateix lloc?*

—No. Potser ha estat un **procés** llarg, però en síntesi ha estat **positiu** en un punt concret.

—*¿Quin?*

—Obrir un nou **procés** electoral i el fet que hi hagués **capgany** ha permès **de sensibilitzar** la gent. Aquí les **campanyes** es fan porta a porta i es visita l'elector. Això ha facilitat que la gent veïés la **necessitat** d'estructurar el país a través d'una **constitució** i que es fes una **reflexió** sobre els problemes bàsics del país. S'ha notat que l'elector fins aquest moment no estava **sensibilitzat**.

—*Vol dir que fins aquí la gent passava?*

—Vol dir que potser no s'havia explicat bé. La gent sentia que els **polítics** discutien, però hi havia manca de **diàleg** entre el **polític** i l'elector. En aquest sentit, el **contacte** ha estat tan directe que s'ha avançat molt.

—*Però aquest contacte s'hauria pogut fer en la legislatura anterior...*

—S'havia obert un camí **equivocat**. I s'va començar a discutir la **constitució** des de **lluny**. El Consell General discutia amb els **poples** inceps uns **paral·lels** s'avançava su-

les negociacions, però aquests principis no passaven al poble. Per a consensuar uns principis constitucionals cal començar des de baix. Ara, en canvi, sabem on som i es podrà avançar més.

—*¿Reconeix que s'han comès errors?*

—Reconec un error de plantejament; no tenim experiència de processos constitucionals. Aquí no estem acostumats a fer revolucions i això ha estat una mica una revolució.

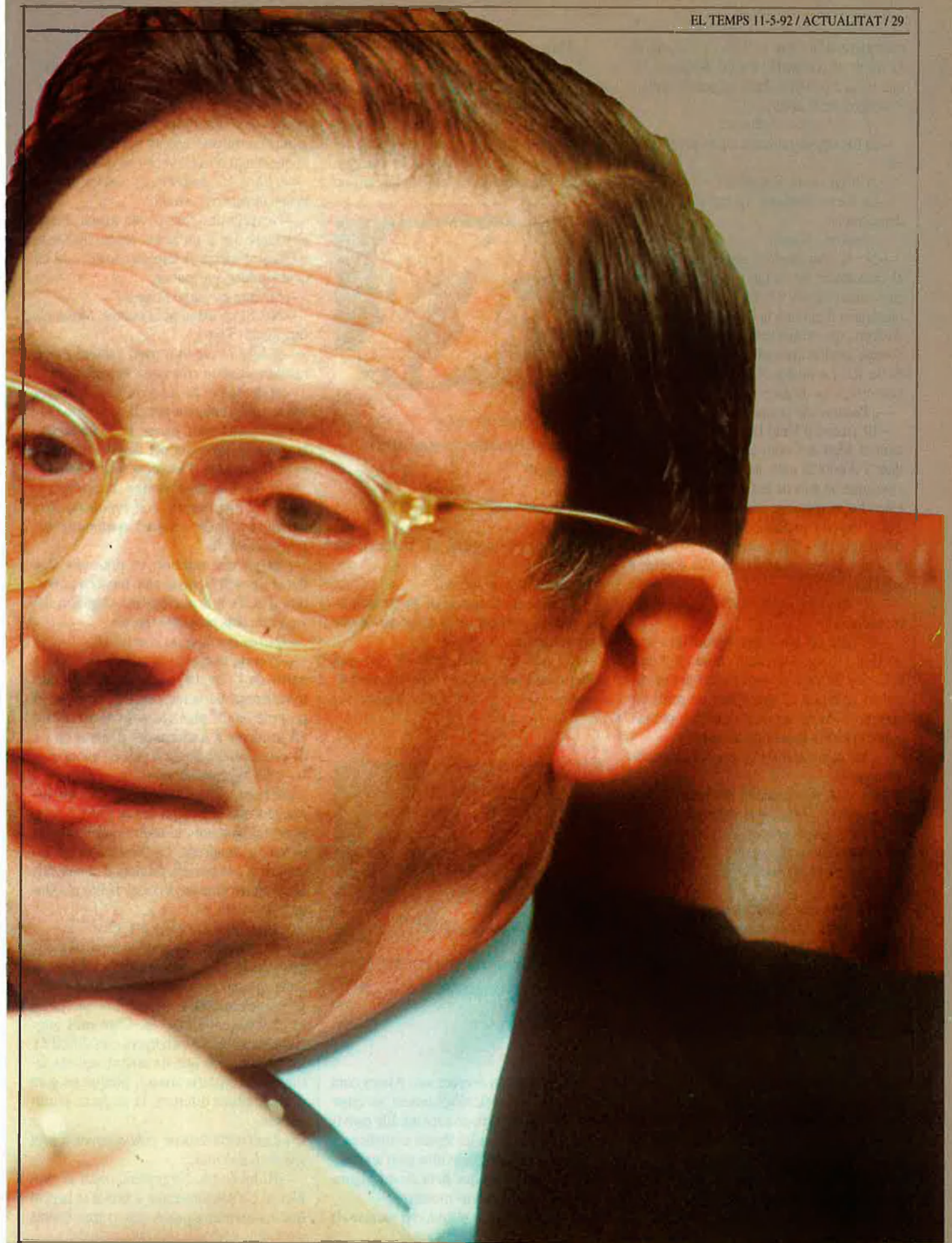
—*¿El bloqueig polític que va derivar en crisi, qui el provocava?*

—No va ser un bloqueig ideològic, sinó personalista. En la política andorranas no hi juguen les ideologies; per tant hi juguen molt el personalista.

mes.

—*A Andorra no hi ha partits polítics. ¿Es pot fer alguna divisió ideològica?*

—Els conceptes polítics d'Andorra són molt diferents dels que regeixen a Europa o a la resta del món. Si provem d'extrapolar aquests conceptes polítics al terreny ideològic es pot dir que a Andorra hi ha una ideologia que és de dreta. Em sembla que no m'equivo-

caré gaire si dic que el 75% de l'electorat és de dreta. A partir d'aquí podríem dir que hi ha l'extrema dreta, el centre dreta i l'esquerra de la dreta.

—¿I vostè com es defineix?

—Si fos anglès militaria en un partit liberal.

—¿I si fos català o francès?

—La meua ideologia va cap a la social-democràcia.

—¿Andorra fa crisi?

—No fa crisi, però sí que és pot dir que el creixement no és tan espectacular com anys enrere. L'any 83, 84, quan Espanya es plantejava d'entrar a la CE, ja es veia que a Andorra, que té una economia basada en el comerç perdria competitivitat. Això, ara ja és un fet. La nostra economia s'ha de reconvertir, s'ha de diversificar.

—¿Reconvertir en què?

—El Tractat d'Unió Duanera que hem fet amb el Mercat Comú ens permet de produir a Andorra amb les mateixes condicions que un país de la CE, amb l'IVA. Per entendre'ns entre un producte fabricat a la Seu d'Urgell i un de fabricat aquí hi ha una diferència del 35%. Aquest 35% són els impostos sobre beneficis que allà paguen i aquí no.

—¿O sigui fer un Hong-Kong, un Made in Andorra?

—Sí, però no. No volem ser un Taiwan o un Hong-Kong. Aquí hem de ser molt més selectius. El país té unes capacitats de territori, d'aigua..., que s'han de tenir en compte. S'ha de ser molt restrictiu, perquè sinó es perdria la qualitat de vida.

—¿En quins sectors es podria introduir Andorra?

—Serveis, investigació, informàtica, ensenyament.... Aquí, per exemple, es podrien fer col·legis privats. El que no podem fer és una fàbrica de cotxes.

—Aquest procés serà llarg...

—Sí.

—No hi ha cap infraestructura.

—El que és clar és que no és pot fer d'un dia per l'altre. Jo ja ho vaig advertir l'any 1984, quan era cap de govern i vaig dimitir. Si s'hagués començat una línia de canvi llavors, avui el camí seria més curt.

—Llavors el van titllar d'extrema esquerra.

—Sí. Si mireu el meu historial en la premsa andorrana, llavors era comunista i ara sóc d'extrema esquerra. Tot això de què parlem eren coses que s'havien de veure l'any 84, quan Espanya encara es plantejava d'entrar al Mercat Comú.

—¿Però, escolti, Andorra algun dia també necessitarà cobrar impostos?

—Necessitarà, no; necessita.

—¿Llavors?

—La idea és d'augmentar els impostos indirectes que hi ha ara. Actualment n'hi ha per a tot el que entra d'importació; ara només paga el comerç. Del que es tracta és de crear nous impostos indirectes per a altres sectors, que en definitiva es carregarien als consumidors, a tots els qui ara no

CARMÉ PUÉRTOLAS

“S'havia obert un camí equivocat, discutint la constitució des de dalt”

en paguen: els metges, els barbers, els bars, els hotels...

—¿I això com ho rebran?

—A ningú no li agrada de pagar impostos, però la gent comença a adonar-se que són necessaris.

—Pel que hem anat dient és clar que aquesta reforma política té un fonament de caire econòmic. ¿Com veu el capital andorrà la reforma?

CARMÉ PUÉRTOLAS

“No m'equivocaria gaire si dic que el 75% de l'electorat és de dreta”

—Ho comencen a veure ara. Abans com que anaven bé, psicològicament no entenien per què s'havia de canviar. Els canvis es justifiquen quan les coses comencen a anar malament. Els individus som així, encara que sapiguem que hem de fer alguna cosa, si anem bé no ens movem

—El tòpic diu que a Andorra manen els

cacics.

—A Andorra no mana ningú. Fent broma dic que és l'últim estat feudal i el primer estat anarquista. Bromes a banda, el poder aquí és molt difuminat. El fet que no hi hagi una constitució escrita i una vertebració fa que ningú no sàpiga ben bé què pot fer.

—¿Però els poders econòmics sí que deuen manar poc o molt?

—No veig pas com poden manar. Passa el mateix que a tot arreu, tenen una certa influència social. A Espanya mateix, hi ha cent famílies que manen.

—¿I vostè no mana tampoc?

—No. Si no mano ni la policia. Mano els funcionaris i prou.

—¿Vostè té alguna arma secreta per a resoldre aquesta crisi que s'acosta?

—¿Tant de bo! Si Andorra tingués recursos naturals, com ara petroli, ja tindria l'arma; però aquí no hi ha res. Per a fer aquesta mena de travessia del desert l'únic que és pot intentar és d'escurçar-la al màxim.

—A banda problemes econòmics, Andorra, ara mateix té el problema dels immigrants. ¿Ser andorrà continuarà essent tan difícil?

—El govern anterior, va presentar una llei al Consell General amb una certa obertura d'accés a la nacionalitat. Aquesta llei va ser un dels projectes blocats.

—¿Com era aquesta obertura?

—Preveia que tots els nats a Andorra a partir de l'any 1975 podien accedir automàticament a la nacionalitat. Després, el projecte també plantejava de nacionalitzar els residents a Andorra des d'abans de l'I de gener del 60. Som un país en minoria.

—¿Els fa por nacionalitzar?

—Fa por. Si ara integréssim tots els estrangers que hi ha aquí des de l'any passat, la nostra identitat i la nostra manera de fer es veuria capgirada. La filosofia és de començar a integrar els primers d'abans dels 60; d'aquí a cinc anys potser farem els vint anys fins al 75.

—¿Però hi ha integració?

—És difícil d'integrar en aquestes circumstàncies. Sempre s'ha vist sociològicament que no són les majories que s'integren a les minories, sinó que el que passa és exactament l'inrevés. Com més augmenta la població estrangera més difícil és. Integrar la gent que ha arribat aquests últims anys costaria massa, perquè és gent d'una cultura diferent, la majoria portuguesos.

—Les condicions de vida d'aquesta gent són molt dolentes...

—Hi ha de tot. No pretenc negar el problema. Un problema que sobretot té la gent que ha arribat aquests dos o tres últims

anys. Però, globalment, puc dir, que estem millor que no pas en altres llocs.

—*¿Aquest també pot ser un dels grans problemes d'Andorra?*

—Si no s'atura, sí. El perill més gros que tenim és que som minoria al nostre país. Fins ara érem dos països que estàvem així: Kuwait i Andorra. Kuwait amb la guerra s'ha adonat del problema que tenia i l'ha tallat d'arrel. Ja no deixen entrar-hi immigrants.

—*¿La situació d'Andorra és comparable a la d'altres petits estats europeus?*

—Sí. En la qüestió dels immigrants la situació és comparable a la de Liechtenstein. La diferència és que ells han tingut la valentia de ser restrictius. Ells, per exemple,

tenen una llei per la qual no poden absorbir més del 33% de la població immigrada. Tot i així, també es troben amb dificultats; la gent pressiona perquè volen mà d'obra. Malgrat aquesta llei, em reconeixien que estaven al 35%. Amb San Marino tenim altres similituds, però aquest problema no el tenen.

—*Tornem a les solucions.*

—*¿En aquest punt, en té cap?*

—No, no en tinc cap. L'única seria purament teòrica; seria crear una crisi econòmica que provoqués que tothom marxés; però això no és pot plantejar. La solució, una vegada més, és a llarg termini, i orientar l'economia cap a uns sectors que no necessitessin tanta mà d'obra.

—*Andorra, també és diferent en altres qüestions. Fa poc es va prohibir una publicació perquè tenia pàgines eròtiques.*

—Prohibir això va ser una mesura d'ordre públic.

—*¿N'està segur?*

—La decisió va ser presa per la policia. La policia està sota les ordres dels veguers, que són els representants dels coprínceps.

—*¿Parlar de divorci és difícil?*

—Aquí el que no es pot fer es casar-se pel civil. Els qui ho volen fer poden anar a França o a Espanya. El divorci, per tant no existeix perquè només es poden casar per l'església. Això pot canviar, perquè hi ha un projecte sobre la creació del matrimoni civil que no crec que topi amb problemes.

—*¿I l'avortament?*

—Hi pot haver problemes. El fet que hi hagi un copríncep catòlic que sigui constitucional i que per tant hagi de ratificar el poder legislatiu, en aquest cas podria presentar alguna dificultat. Perquè es podria

donar la circumstància que el copríncep que és bisbe hagi de signar la llei. Això podria ser un problema, però no seria l'únic cas. A Bèlgica també el van tenir. A més hi ha estats democràtics, com Irlanda, que tampoc no reconeixen l'avortament. I, també s'ha de dir, que aquí la gent no està gaire sensibilitzada sobre això.

—*¿I els coprínceps com veuen aquest procés?*

—No sols el veuen bé, sinó que el promouen. Des del principi he tingut entrevistes serioses amb ells i de seguida van veure aquesta necessitat de legitimitat internacional. No es pot anar pel món dient que som un estat feudal on els senyors feudals són un bisbe de l'església catòlica i un pre-

alguna cosa a dir. Són lliures de dir: Vostès són sobirans, però no m'agrada la situació i me'n vaig i no hi jugo.

—*¿I si se n'anessin?*

—No dic això, sinó que explico per què negociem. Hi hauria un altre camí a prendre que seria el de dir: Nosaltres ens declarem totalment independents i ens transformem en una república. Tal com està la situació al món no crec que ningú digués res.

—*¿I no preferiria ser una república?*

—Els coprínceps sempre han fet un paper moderador. En un poble petit hi ha avantatges i hi ha misèries. Històricament els coprínceps han estat moderadors i garantia de la independència d'Andorra en el pla internacional. Han estat la base de la

nostra independència. Jo prefereixo tenir aquesta garantia a no tenir-ne cap.

—*¿I s'entrarà a les organitzacions internacionals?*

—Ara no hi som perquè no som un estat de dret, però així que tinguem una constitució podrem entrar a l'ONU i al Consell d'Europa. Haurem passat el filtre europeu, podrem ensenyar la porta blanca de la democràcia.

—*¿Com són les seves relacions amb la Generalitat de Catalunya?*

—Molt bones. Ens truquem quasi cada dia. Són oficioses perquè no podem tenir-ne d'oficials. Quan hem de fer alguna cosa oficial hem de passar per Madrid.

—*¿Madrid posa bastons a les rodes?*

—No. El que passa és que ho fan més llarg.

—*¿Què en pensa, de la pujada independentista de Catalunya?*

—No hi tinc res a dir.

—*¿Vostè sap que alguns independentistes catalans quan van pel món diuen que són andorrans?*

—Sí.

—I...

—Res. No m'agrada ni em desagrada.

—*Se sent sol a Andorra.*

—No, som cinquanta mil.

—*Ja veig que no vol contestar. ¿D'on treu aquesta calma d'esperit?*

—Abans em posava nerviós, però ara ja no.

L'actor del futur andorrà

Confessa que abans es posava nerviós. Ara no. També accepta que és un personatge controvertit. El que sembla que és clar és que és un personatge que s'avança al seu temps, en un país on el passat és present. Ha arribat l'hora del canvi. Ell n'és un dels actors principals. Fa falta que els altres actors també vulguin entrar en joc.

A l'escena europea, Òscar Ribas es defineix sobretot com un europeista convençut en una Europa on el *Made in Andorra* sigui una realitat. Una realitat econòmica que no estigui renyida amb la qualitat de vida dels andorrans. Ho té difícil.

sident d'un estat democràtic. Això és fatal. Ells tenen l'interès i la voluntat de trobar aquesta legitimitat.

—*La negociació amb els coprínceps de la constitució és fa amb inferioritat. Andorra només té una veu.*

—Aquest no és el tema. Qualsevol constitució ha de ser votada per referèndum. Si hem tingut uns coprínceps durant set-cents anys ¿per què no els podem continuar tenint? No crec que s'hagi de trencar tot i començar de nou. S'ha d'anar amb molt de compte i amb prudència a l'hora de fer canvis. El que és important és que tinguem consciència que passem a una democràcia i que la sobirania serà del poble. Del que s'ha de parlar amb ells és de com quedaran o de com volen quedar. Ells també hi tenen

Assumpció Maresma /
Francesc Robert